

Önceki yıllarda ülkemizde yapılmış akut bronşiolitli çocuklardaki RSV sıklığını belirlemeye yönelik çalışmalarda <2 yaşta RSV sıklığı %29,2 - 51,2 olarak bildirilmiştir (2). Azkur ve ark. (3) ait 2011-2012 kış-ilkbahar sezonunda <2 yaş 55 olgudan oluşan çoklu viral akut bronşiolit etkenlerinin değerlendirildiği benzer bir çalışmada RSV sıklığı %45,5, Rhinovirus sıklığı %16,4, human Metapneumovirus sıklığı %14,5 olarak bildirilmiş olup, RSV'nin en sık etken olduğu dikkat çekmektedir. Kanık ve ark. (1) çalışmasına konjenital kalp hastalığı ve prematürite öyküsü olmayan olguların dahil edilmesi, önceki çalışmalarda bildirilen değişik yüksek risk gruplarından bağımsız olmak üzere <2 yaş tüm sağlıklı çocukların RSV'ye bağlı solunum yolu enfeksiyonu geçirme riskinin yüksek olduğu verisini desteklemektedir (2). Çalışmada saptanan RSV+ akut bronşiolitli olguların ortalama yaşlarının diğer etkenlere bağlı gelişen akut bronşiolitli olgulardan düşük olması (5,53±4,79 aya karşılık 7,60±5,41 ay, p=0,018) ve RSV'nin tek etken olarak diğer viruslara göre daha yüksek oranda (%30) gösterilmesi literatürle uyumlu bir sonuçtur (2, 4). Bu sonuçlar RSV alt solunum yolu enfeksiyonlarını önlemede erken sütçocukluğu döneminde uygulanabilir bir RSV aşısına ihtiyaç olduğunu akla getirmektedir. Pouwels ve ark. (5) Bursa'daki RSV+ alt solunum yolu enfeksiyonu 1 yıllık verilerinden yola çıkarak hazırladıkları çoklu kohort Markov modeli çalışmasında, sütçocuklarının 2 ve 4. aylarda RSV aşısı ile aşılmasının Türkiye şartlarında maliyet etkin bir uygulama olacağı öngörülmüştür. RSV aşısı çalışmalarının tüm dünyada hızla devam ettiği günümüzde, piyasaya çıkacak RSV aşısı/aşılmasının ülkemiz koşullarında maliyet etkin olup olmayacağını öngörmeye yeni çalışmalara ihtiyaç vardır.

Dr. Şefika Elmas Bozdemir

Dörtçelik Çocuk Hastanesi, Bursa Türkiye
E-posta: drsefika@hotmail.com
DOI: 10.5152/ced.2016.31

Kaynaklar

1. Kanık A, Eliaçık K, koyun B. et al. Viral Etiology of Acute Bronchiolitis in Hospitalized Infants and the Effect on Clinical Course. J Pediatr Inf 2016; 10; 93-8. [\[CrossRef\]](#)
2. Hacimustafaoglu M, Celebi S, Bozdemir SE, et al. RSV frequency in children below 2 years hospitalized for lower respiratory tract infections. Turk J Pediatr 2011; 53: 508-16.
3. Azkur D, Ozaydin E, Dibek-Mısırlıoğlu E, et al. Viral etiology in infants hospitalized for acute bronchiolitis. Turk J Pediatr 2014; 56: 592-6.
4. Hall CB, Weinberg GA, Iwane MK, et al. The burden of respiratory syncytial virus infection in young children. N Engl J Med 2009; 360: 588-98. [\[CrossRef\]](#)
5. Pouwels KB, Bozdemir ŞE, Yeğenoğlu S, et al. Potential Cost-Effectiveness of RSV Vaccination of Infants and Pregnant Women in Turkey: An Illustration Based on Bursa Data. PLoS One 2016; 11: e0163567. [\[CrossRef\]](#)

The Levels of Knowledge of High School Students about Human Papilloma Virus Infection

Lisede Okuyan Öğrencilerin İnsan Papilloma Virüs Enfeksiyonu Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

Sayın Editör,

Yalaki ve ark. (1) "Lisede Okuyan Öğrencilerin İnsan Papilloma Virüs Enfeksiyonu Hakkındaki Bilgi Düzeyleri" başlıklı çalışmalarında enfeksiyon etkenlerinin bulaşması için en riskli dönem olan ergen dönemdeki lise öğrencilerinin HPV enfeksiyonu hakkında bilgi düzeylerinin ve tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Yüksek riskli Human Papilloma Virüs (HPV) tipleri tüm dünyada görülen serviks kanserlerinin en önemli nedenidir. Bu durum HPV enfeksiyonunu dünya çapında bir halk sağlığı sorunu haline getirmektedir (2). Çalışmanın önemli bir yönü ergen dönemde olan lise öğrencilerinde yapılmış olmasıdır. Çocukluktan erişkinliğe geçiş süreci olan bu dönem biyolojik, fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişme ve olgunlaşmanın meydana geldiği bir öğrenme dönemidir. Ergenler bu dönemde sağlık açısından riskli davranışlar edinebilmektedir (3). Enfeksiyondan birincil korunmanın en etkin olacağı yaş grubunu kapsamaması açısından çalışmanın sonuçları dikkat çekicidir.

Çalışmanın önemli sonuçlarından biri öğrencilerin genel olarak HPV ile ilgili bilgi düzeylerinin düşük olarak bulunmasıdır. Çalışma grubunu oluşturan sağlık meslek lisesi öğrencilerinde bile düşük olan bilgi düzeyini, kontrol grubunu oluşturan diğer liselerde okuyan öğrencilerin göstermemesi üzerinde durulması gereken bir durumdur. Çalışmada sağlık meslek lisesi öğrencilerinin bilgi düzeyleri daha iyi olarak belirtilse de okullarında sağlık konusunda yoğun eğitim alan bu öğrencilerin verdikleri doğru cevap oranlarının %60,0'ın altındadır. Oysa öğrenciler HPV hakkındaki en önemli bilgi kaynağı olarak okulu göstermişlerdir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlasının sağlık meslek lisesi öğrencileri olması bu sonucu etkilemiş olabilir. Ancak, bu sonuç koruyucu hekimlik açısından değerlendirildiğinde okullarda verilecek sağlık eğitimlerinin ergenlerin sağlık açısından riskli davranışlardan kaçınmaları ve olumlu sağlık davranışlarını edinmelerinde etkili olacağını göstermesi açısından önemlidir. Çalışmanın bir diğer önemli sonucu ise öğrencilerin çok azının (%12,2) HPV aşısı olmayı düşündüklerinin bildirilmesi ve çoğunun aşının pahalı olduğunu düşündükleri için aşı olmayı istemediklerini belirtmesidir. Özellikle ergen çağıdaki kızlara HPV aşısı uygulamasının hastalıktan korunma açısından maliyet etkin bir uygulama olduğu kabul edilmektedir. Rutin olarak 11-12 yaşlarında önerilmekte ve birçok ülkede uygulanmaktadır (4). Aşının ülkemizde rutin programa

girmemiş olmasının ve bireylerin bu konudaki bilgi eksikliklerinin sonuçta etkili olabileceği düşünülmelidir. Çalışmada da belirtildiği gibi HPV ile ilgili çeşitli yöntemler birlikte kullanılarak toplumun bilgi düzeyinin artırılması uygun olacaktır.

Tüm bu önemli sonuçların yanı sıra çalışma ile ilgili bazı noktaların da tartışılmasının uygun olacağı kanaatindeyim. Araştırmalarda iki ya da daha fazla grubun karşılaştırılabilmesi açısından kontrol grubu kullanılabilir. Kontrol grubu seçilirken bazı ilkelere uyulması gerekir. Kontrol grubunun seçimi araştırmanın yöntemi açısından önemli bir konudur (5). Çalışmada kontrol grubunun polikliniğe başvuran ergenlerden seçilmesi seçimde uygunsuzluk olduğunu düşündürmektedir. Çalışma ile ilgili bir diğer tartışılması gereken nokta ise dar bir çalışma grubunun sonuçlarının tüm ülkeye genellenmesidir. Çalışmada örneklem seçilmediği görülmektedir. Örneklem sağlık olaylarının olduğu ve yaşandığı canlılar toplumunun tümü olarak tanımlanan evrenin içerisinden seçilen, nitel ve nicel olarak evreni temsil eden, evrenden daha küçük bir modeldir. Örneklem nitelik ve nicelik özelliklerine göre evreni temsil etme özelliği değişmektedir (5). Çalışmada bir örneklem yöntemiyle örneklem seçilmemesi ve örneklem hacmi hesaplanmamış olması sonuçların genellenmesini imkansız hale getirmektedir.

Sonuç olarak, konu ile ilgili Yalaki ve ark. (1) çalışmasının ülkeyi temsil yeteneği olan daha büyük çalışma gruplarında tekrarlanması gereği bulunmaktadır.

Dr. M. Fatih Önsüz

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye
E-posta: fatihonsuz@yahoo.com
DOI: 10.5152/ced.2016.27

Kaynaklar

1. Yalaki Z, Taşar MA, Saç RÜ, ve ark. Lisede Okuyan Öğrencilerin İnsan Papilloma Virüs Enfeksiyonu Hakkındaki Bilgi Düzeyleri. J Pediatr Inf 2016; 10: 86-92. [\[CrossRef\]](#)
2. De Sanjose S, Quint WG, Alemany L, et al. Human papillomavirus genotype attribution in invasive cervical cancer: a retrospective cross-sectional worldwide study. Lancet Oncol 2010; 11: 1048-56. [\[CrossRef\]](#)
3. Pekcan H. Adolesan (delikanlı) sağlığı. In: Güler Ç, Akın L (eds). Halk Sağlığı Temel Bilgiler. 2. Baskı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları; 2012. s. 486-537.
4. Canfell K, Chesson H, Kulasingam SL, Berkhof J, Diaz M, Kim JJ. Modeling preventive strategies against human papillomavirus-related disease in developed countries. Vaccine 2012; 30: 157-67. [\[CrossRef\]](#)
5. Aksakoğlu G. Sağlıkta araştırma ve çözümleme. İzmir: Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri; 2013.

The Levels of Knowledge of High School Students about Human Papilloma Virus Infection

Lisede Okuyan Öğrencilerin İnsan Papilloma Virüs (HPV) Enfeksiyonu Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

Sayın Editör,

Yalaki ve ark. (1) tarafından yazılan “Lisede okuyan öğrencilerin İnsan Papilloma virüs (HPV) enfeksiyonu hakkındaki bilgi düzeyleri” isimli özgün araştırmayı ilgi ile okuduk. Araştırmada, sağlık meslek liselerinde okuyan öğrenciler ile çocuk polikliniklerine çeşitli nedenler ile başvuran diğer lise öğrencilerinin HPV enfeksiyonu ve HPV aşısı hakkındaki bilgi ve tutumları karşılaştırılmıştır (1). Kadınlarda meme kanserinden sonra ikinci sıklıkta görülen serviks kanseri, %80’den fazlası gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere 250.000’den fazla ölüme neden olmuştur (2). Türkiye’de kansere bağlı ölüm nedenleri arasında 13. sıradadır (3). Serviks kanserinde en önemli risk etmeni HPV ile enfekte olmaktır.

Yalaki ve ark. (1) çalışması, 564 olguyu içeren yüksek bir katılımcı sayısı ile yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, sağlık meslek liselerinde okuyan öğrencilerin HPV enfeksiyonu ve HPV aşısı hakkındaki bilgi düzeyinin, diğer liselerde okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Öneri olarak da, lise eğitimi sırasında HPV ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında bilgilendirme yapılmasının bu yöndeki farkındalığı arttıracığı söylenmiştir (1).

Çalışmada, anne-baba eğitim seviyesi, aylık gelir durumu gibi ayrıntılı sosyoekonomik verileri paylaşılmıştır. Yeni bir çalışma planında, ailenin sosyoekonomik durumunun (HPV hakkında herhangi bir seviyede bilgisi olan olgular üzerinde) HPV enfeksiyonu ve aşısı hakkındaki bilgi düzeyini nasıl etkilediğine dair bir değerlendirme yapılmasının popüler bir yaklaşım olacağını düşünüyoruz. Farklı bir çalışma dizaynı ile bu tarz verilerin tartışılmasının, ülkemizdeki sosyoekonomik seviyenin hastalıklar ile ilgili bilgi düzeyine etkisine ışık tutacağını düşünüyoruz.

Süleymaniye Doğumevi Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde yapmış olduğumuz “Ergen kızların human papillom virüsü ve aşısı hakkındaki bilgi düzeyleri” isimli çalışmamızda, olguların sadece %4,5’inin HPV hakkında bilgisi olduğu bulunmuştur (4). Yalaki ve ark. (1) yaptıkları çalışmada ise “HPV’nin hangi hastalığa neden olduğunu biliyor musunuz?” sorusuna olguların %74,3’ü “Bilmiyorum” cevabını, %4,3’ü ise yanlış cevap vermiştir. Bu durumda, olguların %21,4’ünün HPV hakkında herhangi bir seviyede bilgi sahibi olduğu ortaya çıkmaktadır. İki çalışma arasında, HPV bilinirliği göz önüne alındığında, görülen ciddi değişikliğin, olgu popülasyonu farklılığına bağlı olduğunu düşünmekteyiz. Yalaki ve ark. (1) çalışmasının